

## Fondsen en foundations willen de samenleving versterken

**Fondsen zijn autonoom, kunnen risico's nemen en staan klaar voor iedereen die de samenleving wil verbeteren. In de volle breedte: van eenzaamheid en armoede tot natuurbescherming, internationale samenwerking en cultuur. Waar mensen zijn die initiatieven nemen om de wereld mooier te maken, staan honderden fondsen klaar om te helpen. Vanuit een unieke positie stimuleren fondsen het experiment en vernieuwing en bieden zij duurzame steun.**

We staan er niet altijd bij stil, maar de bijdrage die fondsen en foundations leveren aan de maatschappij is groot, breed en relevant. Particuliere fondsen in Nederland hebben een maatschappelijke doelstelling, die zij nastreven met geld gekregen van families, bedrijven of instellingen. Soms gaat het om vermogen uit een ver verleden, maar ook nu worden er nieuwe fondsen opgericht.

Fondsen beschikken over particulier geld waarmee kan worden gepioneerd en geëxperimenteerd en waarmee innovaties een kans kan worden gegeven. Dat is hard nodig als het gaat om grote vraagstukken zoals klimaatverandering, armoede en voedselzekerheid. Het zijn fondsen die - anders dan de overheid of het bedrijfsleven - simpelweg een nieuwe aanpak kunnen beginnen. Of zoals Kansfonds het verwoordt: "Wij proberen gedurfde oplossingen uit. Zo geven we gezinnen die in armoede leven gewoon datgene waar het aan ontbreekt: geld. Een simpele en vernieuwende oplossing die uitgaat van een positief zelfbeeld."

Fondsen kunnen - anders dan de overheid - risico's nemen. Projecten mogen mislukken, zo worden nieuwe wegen ontdekt. Ook in andere opzichten hebben fondsen een unieke positie om te helpen, zo kunnen zij snel reageren, zijn zij niet afhankelijk van politieke visies en werken zij aan lange termijn ambities.

### **De rol van fondsen in de filantropie**

De filantropie is heel sterk in Nederland:

- Er zijn duizenden organisaties met maatschappelijke doelstellingen
- Jaarlijks gaat er circa 6 miljard euro privaat geld naar de filantropie
- Ongeveer 40 procent van de volwassenen is vrijwilliger

Fondsen ondersteunen de filantropie in de volle breedte:

- Financieel; De fondsen die lid zijn van de FIN doneren en investeren jaarlijks meer dan 1 miljard euro
- Organisatorisch: Fondsen stellen kennisdeling, advies en netwerk beschikbaar voor maatschappelijke organisaties en vrijwilligers
- Innovatie: Fondsen financieren en stimuleren maatschappelijke experimenten en innovaties

## Maatschappelijke samenhang en inclusiviteit

Nederlandse fondsen en foundations dragen direct bij aan de maatschappelijke samenhang: door duizenden initiatieven van betrokken vrijwilligers te steunen, maar ook door de vrije journalistiek, democratie en rechtstaat te versterken. Ook als het gaat om het bevorderen van inclusiviteit in de samenleving, spelen fondsen een belangrijke rol. Vrijwilligerswerk, vaak ondersteund door fondsen, komt ten goede aan de hele samenleving en heeft een sterk verbindend karakter. Zo zet het Oranje Fonds deze vrijwilligers en bruggenbouwers met 'Appeltjes van Oranje' in het zonnetje, omdat zij groepen verbinden die elkaar anders niet zouden tegenkomen.

In de troonrede benadrukt de koning het belang van deze verbinding: "Nederland blijkt keer op keer een land van ondernemende en initiatiefrijke mensen die voor en met elkaar het goede willen doen, in verbondenheid met hun burens, dorp, stad, vereniging of regio. (...) Ik ontleen er de vaste overtuiging aan dat het maatschappelijk weefsel van onze samenleving bescherming verdient. Er schuilt een grote samenbindende kracht in alles wat mensen met elkaar bereiken in het kleine, het dagelijkse, het gewone. Verbinding ontstaat waar mensen bij elkaar komen. Dat is niet vanzelfsprekend, maar vraagt blijvende aandacht en inzet van ons allemaal."

### De diversiteit van fondsen en foundations

Fondsen en foundations zijn zeer divers, in doelstelling, omvang, organisatievorm en werkmethode. De belangrijkste categorieën:

- Vermogensfondsen – gebruiken de opbrengsten van een belegd vermogen voor maatschappelijke doelstellingen
- Corporate foundations – zijn opgericht en gefinancierd door een bedrijf
- Hybride fondsen – stellen de opbrengsten van een vermogen en van fondsenwerving ter beschikking voor het maatschappelijk doel
- Familiefondsen – opgezet door families die een deel van hun vermogen maatschappelijk willen inzetten
- Impact investors – investeren in sociale- en duurzame ondernemingen om hun doelstellingen te bereiken

## Economie en cultuur

Fondsen zijn niet alleen verbindend, maar bevorderen ook de sociale mobiliteit. Met studiebeurzen bijvoorbeeld en door initiatieven te steunen die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt richting werk helpen, zoals Start Foundation en de Goldschmeding Foundation dat doen.

Er zijn steeds meer fondsen die investeren in sociale en duurzame ondernemingen. Deze maatschappelijke ondernemers spelen een onmisbare rol bij het oplossen van grote vraagstukken op het gebied van armoede, energie en klimaat. Zo wordt er op een ondernemende manier gewerkt aan een betere wereld. Dat idee wordt breed gedragen, ook de Europese Commissie stimuleert de sociale en duurzame economie als een essentieel onderdeel van de toekomst van Europa.

Fondsen spelen ook een grote rol in de cultuursector. Zo bevordert het Lang Leve Kunst Fonds actieve kunstbeoefening door ouderen, stimuleert het K.F. Hein Fonds kunstenaars en maakt het landelijke Fonds 21 een groot aantal jongerenprojecten mogelijk, zowel maatschappelijke initiatieven als kunstprojecten die zich richten op het bereiken van toekomstige generaties. En dan zijn er nog de ontelbaar vele musea, theaters en andere culturele instellingen die niet zouden bestaan zonder fondsen.

Het belang van cultuur werd in de covidjaren nog duidelijker: cultuur is geen luxe, maar een essentiële voorwaarde voor ons welzijn. Cultuur geeft het leven kleur, heeft een sterk verbindend karakter en bestrijdt eenzaamheid. Een mooi voorbeeld is Fonds ZOZ, een initiatief van het Cultuurfonds, dat met het ondersteunen van culturele projecten onderling begrip stimuleert en polarisatie in de samenleving tegengaat.

## Brede coalities

Grote maatschappelijke vraagstukken vragen om brede coalities waarin fondsen, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven en de overheid samenwerken. Zo is het Cultuur Innovatiefonds Provincie Utrecht een initiatief van fondsen en lokale overheden dat culturele instellingen uitdaagt om met vernieuwende techniek samenwerkingen op te zoeken buiten de eigen sector. Het Programma SAMEN is opgezet door een coalitie van bewonersinitiatieven, gemeenten en de fondsen VSBfonds, Stichting DOEN en Oranje Fonds om bewonersinitiatieven zo lang mogelijk te laten floreren. En met het 'We doen het samen!-festival' laten fondsen en een groot aantal maatschappelijke partners het succes van lokale initiatieven in heel Nederland zien.

## Kansen op ieder maatschappelijk terrein

Fondsen zijn – kortom - actief op vrijwel ieder maatschappelijk terrein en creëren unieke vrije ruimte waarin experiment en vernieuwing een kans krijgen en waarin gehandeld kan worden uit veerkracht, onbaatzuchtigheid en liefde. Er zijn talloze inspirerende voorbeelden: Het fonds Kleine Armoede Hulp, een samenwerkingsverband van 32 fondsen geïnitieerd door de Haëlla Stichting, dat honderden initiatieven financiert van kleine organisaties dicht bij de mensen waar het om gaat, in de strijd tegen armoede en eenzaamheid. Fonds 1818 dat projecten steunt waarbij mentoren leerlingen helpen die vastlopen op school, vluchtelingen weer aan het werk kunnen of jongeren elkaar vinden in hun streven naar een groenere wereld.

Fondsen worden gedreven door een oneindige stroom energie, ideeën en kracht om problemen in de samenleving direct aan te pakken. Veel burgerinitiatief kan opbloeien door de steun van fondsen. Daar is ruimte voor nodig:

- Fiscale ruimte om privaat vermogen om te zetten naar maatschappelijk vermogen. Of het nu kleine of grote donaties zijn, vanuit privé of vanuit een bedrijf, de giftenaftrek werkt en moet behouden blijven.
- Ruimte voor het goede werk zonder onnodige regels. De regeldruk loopt te hoog op voor maatschappelijke instellingen. Dat gaat ten koste van het maatschappelijke werk en frustreert vrijwilligers.
- Ruimte voor zelfregulering. Fondsen en foundations kunnen zelf in alle transparantie aantonen dat zij zijn toegewijd aan hun maatschappelijke doelstellingen en aan de beginselen van goed bestuur.

In een sector die steeds weer daadkrachtig en vernieuwend grote stappen zet, is ruimte nodig om anderen te kunnen helpen.

### **FIN – De branchevereniging van fondsen en foundations**

- FIN is een vereniging van 360 fondsen en foundations die ieder vanuit eigen doelstellingen de maatschappij willen versterken
- FIN heeft drie kernactiviteiten:
  - Belangenbehartiging voor de FIN-leden bij politiek en overheid in Nederland en Europa
  - Uitwisseling van kennis en kunde onder de leden
  - Faciliteren en stimuleren van goed bestuur

*Dit manifest is tot stand gekomen met behulp van vele leden van de FIN, de branchevereniging van fondsen en foundations in Nederland.*